

bewust Zijn ar den hemel, senten zijn van hemelvaarts-baar-wording mee Hij reeds in Opstanding, jelen in Chris- nlijk bestand- wordt gezegd, len in de ver- n discipelen; om afstand s op naar den rde vertoeven. n zijn opvaart

heel wat ver- an een weder- — een her- andeling van p dien eersten ouden, straks heid van den terheid is ge- che koninkrijk ment van den

n, dat elke nu Zijn dood. Het e de gedachte d nemen van naar niet oude n opstanding appelijke om- Hij nimmer e acte van dit id te scheppen

n is geen e is geen afscheid ntacten en de Zijnen be- lie-van-het-af- n Zijn broe- e Meester hen maar „vrien- den de „vrien- rs“. En nu zoo wonderlijk e gemeenschap dat Hij bezig k vaar op; naart wel af- Want in dit . Juist in t Hij hen met j in Zijn ver- nimmer ge- nu het besef moet voorop- zulver gezien n den afstand kan het heen- de broederen oeve lied der n van den n. allen af-

erband wijst s chappe- n in den l alleen ligen Vader. Daarop op tot mijne lat neemt niet den eeuwigen zonen: Mijn beiden toch broeders- elijk, dat de nt. Alle af- oninkrijk en ding- iden van den

Mijn Vader — de Vader ons der is in den varen Zoon en op hemel en op rs, voor Wien s Vaders, die ig onmogelijk

ding gaat op alvaart. Maar s tijdelijk e rijke com- met elkander aart en daan- eerste ont- afstand-nemen

noot anders dan overgang tot nog duur- zamer en rijker vereeniging. Want daarheen moet het toch komen, dat alle broeders wederom samenwonen in het huis huns Vaders. Dat ook de afstand tusschen hemel en aarde als voorloopig en onvolkomen wordt te niet gedaan. Onze groote Broeder naar den hemel en wij op de aarde — dat kan nu niet anders zijn dan fase in het groote ontwikkelingsproces der hereeniging. Hij neemt immers geen afscheid. Hij gaat alleen met groote haast voort om het moment der vereeniging geen dag langer te vertragen dan noodig is!

Want nauwelijks zal Hij zijn opgevaren, of Hij zal dat andere woord spreken, waarin Hij ons zegt reeds weer op weg te zijn naar ons: Zie, ik kom haastig.

Zoo komen alle werkingen van onzen verhoogden Heiland te liggen in elkanders verlengde. Zijn opstanding is de inzet van Zijn hemelvaart en ten hemel gevaren begint Hij aanstonds aan Zijn wederkomst. En zonder rusttijd gaat Hij voort om heen te werken naar de volle vereeniging.

Dus zullen wij met vreugde Hem zien opvaren. Hij is vóórgegaan, maar heeft ons niet losgelaten!

Hij is vóórgegaan, opdat Hij ons tot Zich nemen zou.

De afstand is noodig om onzentwil. Indien Hij geen afstand had kunnen nemen, zou Hij ons nimmer tot Zich hebben kunnen trekken in heerlijkheid. In den tijd van dezen afstand zullen wij ons dan troosten, dat het geen afscheid was, want Zijn opvaren is de eerste fase van Zijn wederkomen.

En het afstand-nemen de aanvang der hereeniging!

Uit: Dr M. B. VAN 't VEER.
„Het Rijke Woord“.



INDRUKKEN VAN DE SYNODE. II.

Onze Jarige.

Zoals geoefende kerkangers 's Zondagsmiddags vóór den dienst uit de opgaven van het psalmbord — mits de dominee met zorg de psalmen koos — meestal kunnen afleiden, welke catechismus afdeeling aan de orde is, zoo kon Dinsdagmiddag ieder synodelid bij de voorlezing door den praeses van psalm 92 al concluderen, dat hij naast een goed woord over Prinses Juliana ook een hartelijk woord tot prof. dr S. Greijdanus in den zin had. Deze toch zou den volgende dag den vijf en zeventig jarigen leeftijd bereiken.

Wie kon den jarige beter toespreken dan Ds D. v. Dijk? „Ik zag een man, een man van staal, een man van stalen moed“, — dat was dadelijk de Van-Dijk-stijl. En toen kwamen de forsche halen over het doek, dat het portret van den jarige ging dragen. Exegeet, dogmaticus, kenner van het kerkrecht, — dat alles in dien eenen man. Geen kind van zijn omgeving, in dien zin, dat hij door de bril der anderen ziet, maar man van eigen inzicht en voorts bekwaam en getrouw om in de dingen die hij rechtvaardig weet, zonder eenige berekening dóór te zetten. Zoo iemand, bleek hij reeds bij zijn promotie, zoo stond hij in het politieke leven, zoo ook in den kerkelijken strijd. Hij zag bepaalde gevaren veel eerder dreigen dan de groote meerderheid, en de uitkomst heeft meermalen bewezen, dat prof. Greijdanus' inzicht het juiste was geweest. Zijn zelfstandigheid van oordeel werd door velen niet gewaardeerd; meer dan eens bracht ze hem in een positie van isolement, doordat men niet wilde luisteren.

Nu evenwel is die ban gebroken, door de vrijmaking niet het minst. Hoe dankbaar zijn onze kerken voor het werk Gods in prof. Greijdanus. Hoe dankbaar ook voor het feit, dat in deze synode tusschen den jubilaris en alle andere synodeliden een hartelijk meeleven en gemeenschapswil en -vreugde bestaat. „Vader“ in Christus zouden we hem kunnen en mogen noemen, mede ook om zijn prachtige en rijken levensarbeid.

Zoo ongeveer was de hoofdzak der toespraak van Ds v. Dijk. Het sobere en korte woord van dank, dat de jubilaris daarna sprak liet hem zien zoals hij was. Het is een voorrecht, iemand als praeadviseur te hebben, van wien zoo iets mogelijk is, als hij éven wat zegt.

Vrijmaking.

Er was een voorstel, uit te spreken dat voortaan bij de vrijmaking art. 38 K.O. zou worden gevolgd. Dat wil zeggen: dat de hulp van genabuurde kerken diende te worden ingeschakeld. Want artikel 38 luidt:

Welverstaande, dat in de plaatsen, waar de Kerkeraad voor het eerst of op nieuw is op te

richten, 't zelve niet geschiede, dan met advies van de Classe. En waar het getal van de Ouderlingen klein is, zullen de Diakenen door plaatselijke regeling mede tot den Kerkeraad kunnen genomen worden; hetgeen altijd geschieden zal, waar dit getal op minder dan drie is bepaald.

Deze gedachte vond begrijpelijkerwijze ondersteuning: de werkelijke toestand was al lang zoo. Of evenwel art. 38 te dezer zake wel van toepassing is? De een betwijfelde het, de ander verzekerde het. Maar ook deze laatste meening bleek slechts te worden gedeeld onder zekere restrictie. Het treffen van regelen te dezer zake achtte men uiteraard wel profijtelijk, mits maar niet deswege de vrijmaking werd uitgesteld ad calendas classicales, d.w.z. totdat een classis eens samenkomt naar de gewone orde. Inschakeling van de classicale beoefening zou daarom beter kunnen geschieden door tusschentijdsche classicale vergaderingen; maar zelfs dan moest alle onnoodig uitstel voorkomen worden. Overigens werd erop gewezen, dat — wel de grondgedachte van art. 38 (hulpverlening) dient bewaard te blijven, maar — dat het ditmaal gaat om vrijmaking van kerken, die er al zijn, art. 38 zag in vroeger dagen op plaatsen waar de kerken — b.v. in den Spaanschen tijd — uiteengedreven waren; in zulke plaatsen was er dus vaak geen kerk. In plaatsen evenwel waar een synodaal-geboort kerk is, daar is gehoorzaamheid plicht en dan aanstonds plicht. Advies kan en zal daarbij gevraagd worden, maar — het vragen daarvan mag niet de gehoorzaamheid uitstellen. In gevallen als zich voordoen in den Noord-Oost-polder of in gevacueerde gebieden, heeft artikel 38 directe betekenis: daar is nog geen kerk. Maar waar een kerk is, die moet worden losgemaakt uit zondige banden van onschriftuurlijke en onwettige besluiten, daar is gehoorzaamheid plicht. Voorts is artikel 39 K.O. ook van belang, met name in plaatsen waar van den kerkeraad niemand van de kerkelijke trouwbreuk zich vrijmaakte.

Ziehier eenige grepen uit de discussie.

Conclusie werd genomen in dezen zin dat kerken dienen te worden opgewekt en aangewezen om diligent te zijn in zulke gevallen. De grondgedachte (actualiteit van de roeping tot onmiddellijke acte van gehoorzaamheid) werd daarbij steeds ondersteld.

Studenten-„preken“.

Heel lang is gediscussieerd over het „preken“ der studenten. In 1908 is officieel uitgesproken, dat het daarmee maar eens moest afgelopen wezen; dat besluit vond evenwel destijds zeer weinig weerklank in de kerken; want zij bleven de studenten inviteren, en de hoogleeraren waren blijbaar de eenigen niet, die een en ander goedmoedig aanzagen. Later heeft men evenwel „sancties“ in uitzicht gesteld en toen was het wel gedaan met het „preken“ van studenten; al werd er wel studenten hulp gevraagd voor „evangelisatie“.

Toen de vrijmakingen in grooten getale kwamen en daarmee ook de leegte plaatsen, verlaten door afwijkende predikanten, gevoelde men de behoefte aan hulp in den dienst des Woords of in wat als surrogaat daarvoor kon dienen. Eén surrogaat is de lezing van een gedrukte preek, een ander het spreken van een stichtelijk woord bij voorbeeld door een theologisch student.

Natuurlijk was er ter synode niemand, die surrogaat wilde gelijk stellen met zuivere waar. Dat de dienst des Woords, geleid door den daartoe geroepen en geordenden ambtsdrager het eigenlijke doel is, waarnaar elke kerkeraad te streven heeft, was ieder volkomen duidelijk. Slechts dit was de vraag, of niet in de huidige situatie de hulparbeid van studenten moest ingeschakeld blijven, en voorts, of in dat geval deze hulpdienst moest worden beperkt dan wel in haar huidige omvang kon gehandhaafd worden.

Al spoedig teekende zich een strooming in de vergadering af, welke op beperking wilde aangestuurd zien. Zij wees erop, dat zoo krachtig mogelijk de geheel eenige en eigen waarde van den ambtelijken dienst aan de gemeenten voor oogen moet blijven staan; dat de terugkeer tot den normalen toestand zoo spoedig mogelijk dient gezocht te worden en daartoe elk onnoodig uitstel van de bereiking van den eindpaal der theologische studie dient tegengegaan te worden; dat dus in de richting van beperking moet gearbeid worden, en wat dies meer zij. Dienovereenkomstig besloot de synode dat slechts aan die studenten, voor wie het volgen der colleges vóór het candidaatsexamen niet meer noodig is, in de termen zullen vallen voor een uitnodiging tot het spreken van een „stichtelijk woord“ Voorts werden bepalingen gemaakt wat betreft de examinatie, die zal hebben te geschieden voor dit bepaalde doel door de classis waarin de betrokkene een bepaalde kerk toebehoort.

Ook wie voor zich zelf zou meenen dat in de huidige omstandigheden de grens der mogelijkheden wat ruimer had kunnen getrokken zijn, zal toch

erkennen, dat in dit besluit de bedoelling spreekt, het karakter van de samenkomsten der gemeente te eerbiedigen en niet aan den tijdelijken noodtoestand, doch aan de vaste normen den maatstaf voor concrete handelingen te ontleenen.

Terloops zij opgemerkt, dat de kerkeraden in spoedgevallen dus niet meer met een telefoontje naar Kampen zich kunnen redden, want op de daar aanwezige studenten zal dus niet meer een beroep kunnen gedaan worden. Ons blad hoopt terwille van de kerkeraden hier spoedig een lijst met namen en adressen van wel in de termen vallende studenten te geven.

„Artikel acht“.

„Artikel acht“, — het is misschien wel het meest bekende artikel van de Kerkenordening. Het handelt over predikanten met „singuliere gaven“, die niet langs den gewonen weg komen tot het praeparatoir examen. Herhaaldelijk is al gevraagd of het niet mogelijk is, eenige nadere omschrijving te geven van de voorwaarden waaraan iemand zou hebben te voldoen om „op artikel 8 toegelaten te worden“. Maar singulier is nu eenmaal singulier, en het werkelijk singuliere laat zich niet gemakkelijk reglementeeren. Ook ditmaal werd in deze richting een enkele voorzichtig tastende vraag gesteld. Maar van een reglementair voorschrijvend antwoord kwam niet; ik geloof ook niet, dat zulk een antwoord mogelijk is.

Wel werd bij de discussie er op gewezen, dat het goed zou zijn er aan te herinneren, dat bij het onderzoek van gegadigden bijzondere aandacht te geven zou zijn aan de in art. 8 genoemde gave van „discretie“. Dat wil niet zeggen: bescheidenheid, doch: scherpe onderscheiding. Iemand, die volgens art. 8 wordt toegelaten, en in veel gevallen den weg tot de gewone hulpbronnen voor zich ziet afgesloten, moet wel bijzonder scherp kunnen onderscheiden. Het moet iemand zijn, die, om iets te noemen — we gebruiken een niet onsmakelijk beeld — ketterijen „op een afstand ruikt“, die b.v. weet, wat remonstrantsch is, ook al ligt het remonstrantsch slechts in geraffineerden vorm uitgedrukt. K. S.

VEREENIGING MET DE CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK. I.

Wanneer in dit blad over een onderwerp als het bovenstaande wordt geschreven, zijn er velen, die schertsend zeggen: het kan verkéeren. In het zelfde blad, waarin Prof. Schilder op zoo scherpe en bijtende wijze week in, week uit de Chr. Gereformeerden heeft afgemaakt, probeert men nu de Chr. Geref. broeders in het gevele te komen! Ik zou daar twee dingen tegenover willen stellen. Allereerst wil ik er aan herinneren, dat Prof. Schilder er eens op heeft gewezen, dat, voordat hij zijn strijd met de Chr. Geref. begon, men in de Geref. Kerken van deze Kerk geen nota nam.

In de tweede plaats willen we er op wijzen dat vóór de fatale beslissingen van 1942 men in de Geref. Kerken reeds bezig was contact te zoeken met de Chr. Geref. Als wettige voortzetting van de Geref. Kerken gaan wij met dezen arbeid vanzelfsprekend voort.

En dan lijkt het mij het beste, dat wij uitgaan van het officieele rapport, dat op de Generale Synode der Chr. Geref. Kerk te Hilversum in 1937 is uitgebracht.

Wij beginnen dus met een overzicht van dit rapport en maken daarbij hier en daar een kantteekening.

Ter Synode 1934 was een schrijven van Deputaten, door de Synode der Gereformeerde Kerken in 1933 benoemd, inhoudende de vraag: of gij bereid zijt, samen te spreken, over hetgeen ons gescheiden houdt en over de wijze, waarop de door God gewilde kerkelijke eenheid zou kunnen worden verkregen.

De Synode heeft afwijzend op dit schrijven geantwoord en overgenomen het concept-antwoord door Deputaten ad hoc ter tafel gelegd, dat sprak van een kerkrechtelijk, een confessioneel en een practisch bezwaar tegen deze samenspreking.

De principiele verschillen nader te formuleeren achten Deputaten toen niet mogelijk en noodig. Geschiedde dit, dan hadden Deputaten moeten spreken over:

1. Het beginsel der afscheiding in 1886 verloochend en in 1892 niet gehandhaafd.
2. De leerverschillen, over welke reeds vóór 1892 bezwaren rezen; tegen welke op de Synode van 1892 ernstig werd geprotesteerd en waarover ook in de Gereformeerde Kerken ernstige protesten zijn gevoerd, bijvoorbeeld op de Synode van 1905, doch welke door genoemde Synode van 1905 niet zijn ongeheven, maar geduld.
3. Vele practische vragen, die dan zeer zeker aan de orde zouden komen.

Aan Deputaten werd opgedragen alsnog deze punten nader, toe te lichten en den Kerkeraden toe te zenden.

Dit rapport valt in drie deelen uiteen.

I. HISTORISCH GEDEELTE.

A. „Het beginsel der Afscheiding”.

De aanleiding. De Afscheiding is niet voorbereid door menschen maar door den Heere, Die het hart bereidt en het verstand verlicht. Doordat een zoo duidelijke werking Gods de eerste oorzaak der Afscheiding is, kent zij geen planmatigheid. Spontaan te zijn was haar kracht. Ook de historie zelf was van invloed. Het droef verval der Kerk ging den Godvreezenden ter harte. Door de Goddelijke opening der oogen en de duidelijke taal der feiten kwam vast te staan, dat de Nederlandsche Hervormde Kerk geworden was:

1e. Een Kerk, die aan hare ordonnantiën meer macht en gezag toeschreef dan aan het Woord Gods en zich aan het juk van Christus niet wilde onderwerpen.

2e. Een Kerk, die de sacramenten niet bediende naar de instelling van Christus.

3e. Een Kerk, die zich meer grondde op menschen dan op Christus.

4e. Een Kerk, die vervolgde degenen, die heiligh leefden naar het Woord Gods en haar bestraffen over hare gebreken.

Uitgangspunt. Uitgangspunt der Afscheiding was het onvoorwaardelijk geloof in Gods Woord en de Gereformeerde belijdenis als de zuivere weergave daarvan.

Wegener der Afscheiding. De Afscheiding is voortgekomen uit den drang der gehoorzaamheid aan God en de onderwerping aan Jezus, den Koning der gemeente. Zij bedoelde de reformatie der Kerk, de wederkeering tot de leer, den dienst en de tucht der Gereformeerde vadersen, Dr H. Bouwman.

Standpunt der Afscheiding. Het standpunt der Afscheiding was allereerst volkomen loslating van de Nederlandsche Hervormde Kerk. Maar daarnaast, even volkomen, een zich uitstrekken tot allen, die de Gereformeerde belijdenis hartelijk liefhadden en begeerden de Kerk des Heeren weer opnieuw te openbaren.

B. Het beginsel der Doleantie.

Karakter. De Doleantie was van geheel ander karakter dan de Afscheiding. Zij nam wel formeel als uitgangspunt de Gereformeerde Belijdenis maar in de omschrijving van het Kerkbegrip overheerschte het ideologisch denken de eenvoudige gegevens der Belijdenis.

Waaruit te kennen. De gang van zaken is bij de Afscheiding een andere dan bij de Doleantie. Bij de eerste gaat de historie voorop en komt de bezinning en beschrijving daarna. Bij de Doleantie was dit omgekeerd. Zij had haar program vóór de feiten in het „Tractaat van de Reformatie der Kerken”, door Dr A. Kuyper in 1883 uitgegeven.

Verschillend gebruik van het begrip „Kerk”. Nu eens wordt onder Kerk verstaan de organisatie van de Bestuursmacht der Kerk. Verder spreekt men van Kerk als Instituut. Een ander maal wordt onder Kerk verstaan het aantal ware geloovigen in een plaatselijke Hervormde Kerk dier dagen.

Het wezen der Kerk. De Doleantie week af van de Confessie in de bepaling van het wezen der Kerk. Art. 27 der Belijdenis omschrijft het wezen der Kerk als „een heilige vergadering der ware Christgeloovigen”. Naar paragraaf 14 van het „Tractaat” is het wezen der zichtbare Kerk de onzichtbare Kerk met haar ingeschapen aandrift om zich naar buiten te openbaren. Op grond hiervan noemde de Doleantie elke plaatselijke Hervormde Kerk, waar nog enkele kinderen Gods waren, een ware Kerk. Het wezen was er nog in de enkele geloovigen en hun potentie tot Kerkformatie.

Kerkenorganisatie. Naar het Doleerend Kerkbegrip kan alle vorm valsch zijn, terwijl toch het wezen der Kerk daaronder onaangetaast blijft. Naar de Belijdenis zijn instituut en organisatie noodzakelijke manifestievormen van de Kerk. De organisatie is niet een stomp, een net, een juk over de Kerk, maar het geheel van organen, waarin de Kerk functioneert.

Kerken en Kerkverband. De Doleantie maakt groot onderscheid tusschen plaatselijke gemeente en algemeene Kerk. Elke plaatselijke Kerk heeft het wezen der Kerk in de geloovigen daar aanwezig. Hier wordt de eenheidsgedachte der Kerk uit het oog verloren zooals Schrift en Belijdenis die leeren en zooals die in de Afscheiding is gehandhaafd. In potentie heeft wel elke plaatselijke Kerk het wezen der Kerk, maar dit wezen wordt ontplooid in het saamleven der gemeenten onderling.

Belijdenis en Kerkrecht. Principieel is er verschil tusschen Afscheiding en Doleantie. De Afscheiding ging uit van het voor haar vaststaande feit, dat de Kerk naar Art. 27 en 28 onzer

Belijdenis er niet meer was. Alleen de geloovigen individueel waren er nog en kwamen er door Gods genade meer.

De Doleantie stond lijnrecht tegenover dit standpunt. Zij stelde vast: de Kerk is er nog, ook plaatselijk. Zij moet haar rechtsplaats weer krijgen. Zij moet van onder het net, het juk bevrijd worden. De gehoorzaamheid aan de hogere besturen moet opgezegd worden. De Afscheiding was reformatie op de basis der Belijdenis, de Doleantie was reorganisatie van de bestaande Hervormde Kerk.

In de praktijk beleefd.

Bovenstaande theorieën zijn door de Doleantie in de praktijk van haar optreden, tegenover die der Afscheiding, aanvaard en gehandhaafd. Dit leidde tot een strenge veroordeeling van het werk der Afscheiding. Dit bleek

a. Vóór de Doleantie. Sinds de verschijning van het „Tractaat” werd de plaats en het recht der Chr. Geref. Kerk als wettige voortzetting van de aloude Geref. Kerken dezer landen miskend.

b. In de Doleantie. In de Doleantie is de praktische onbruikbaarheid en het ideologisch karakter der Kerkbeschouwing duidelijk gebleken. Trots alle pretentie van representatie door het pars pro toto, stond men buiten de Hervormde Kerk. Ook toen de uitspraak van den rechter het recht op de goederen had ontkend, zag men zich zelf nog als de Gereformeerde Kerk dezer landen.

Het tweërlei standpunt geconstateerd. Op de Synode van 1888 der Chr. Geref. Kerk, werd van de Doleerenden een principiële verklaring gevraagd omtrent de verhouding van de Doleerende gemeenten tot de Nederlandsche Hervormde Kerk. Begeerd werd:

1. Dat zij met het Ned. Herv. Kerkgenootschap volkomen gebroken hebben.

2. Dat zij de afscheiding van 1834 erkennen te zijn geschied in gehoorzaamheid aan Gods Woord.

3. Dat zij niemand in hun lidmatenboeken inschrijven, dan alleen de zoodanigen, die instemming met de Gereformeerde leer betuigen en onderwerping aan de Kerkelijke tucht beloofd hebben.

4. Dat zij geene attesten afgeven en aannemen dan aan en van erkende Kerken, die met de Synodale hiërarchie hebben gebroken.

5. Dat zij geene gemeenten meer zullen organiseren, daar waar reeds eene Chr. Geref. Gemeente bestaat, tenzij de plaatselijke kerkeraad en gemeente van het Synodale tot het Gereformeerde terrein overgaan. 't Antwoord van de Deputaten der Doleerende synode was de „Conceptacte” met de bedoeling de principiële behandeling der verschillen te vervangen door praktische voorstellen.

Het tweërlei standpunt gehandhaafd. Duidelijk bleek in de jaren 1888-91, dat Afscheiding en Doleantie niet één waren in de belijdenis Art 27-29.

Op de Synode te Leeuwarden besloot men ondanks het verschil tusschen Afscheiding en Doleantie om in weerwil van dat onmiskenbaar verschil toch met het oog op en krachtens de eenheid in Belijdenis en Kerkgeëering althans te pogen tot vereeniging te komen en Kerkelijk samen te leven.

Dat dan alleen zulk een poging zal kunnen slagen: 1e. als over en weer, oprecht en zonder zinsbeding de te vereenigen Kerken erkend worden als ware en zuivere Geref. Kerken naar Belijdenis en Kerkorde.

2e. als, wat de verhouding tot de Ned. Herv. Kerk betreft, dit wederzijds wordt uitgesproken, dat de verbreking van de Kerkelijke gemeenschap met de besturen van de Ned. Herv. Kerk niet alleen, maar ook met de leden in corporatieven en plaatselijken zin door Gods Woord en de Geref. Belijdenis geboden en dus noodzakelijk is.

3e. en als geen personen als leden der Vereenigde Kerken mogen worden erkend dan die instemming betuigen met de Geref. Belijdenis en Kerkenorde en dienovereenkomstig wenschen te leven.

Onder „ten tweede” wordt schijnbaar een erkenning gevraagd omtrent de onjuistheid van het standpunt der Doleantie inzake de Nederlandsche Hervormde Kerk. Uit de correspondentie tusschen de wederzijdsche Deputaten blijkt, dat men van Nederlandsche Gereformeerde zijde volle erkenning van het standpunt der Doleantie bleef eischen.

Evenzoo blijkt uit de discussie, dat men ten volle eigen beschouwing aangaande art. 27-29 mocht handhaven.

Bezwaar tegen vereeniging op deze wijze. Dat de Chr. Geref. Kerk in 1892 met deze verklaringen voor oogen desondanks tot vereeniging met de Doleerenden besloot, was dan ook niet minder dan een verloochening van het standpunt der Afscheiding en een aërlaten van de door Gods hand getrokken lijn van haar historie. Op de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk van 1892 te A'dam was daarom een Bezwaarschrift ter tafel van 701 leden der Chr. Geref. Kerk, waarin met aandrang wordt gevraagd, om nog niet de door zooveel gevreesde vereeniging te sluiten. Vijf bezwaren tegen de vereeniging worden genoemd:

a. Nooit is den Kerkeraden verzocht de vergadering van manslidmaten in elke gemeente op te roepen om al of niet toe te stemmen in de voorwaarden van Leeuwarden. Daardoor zijn de rechten der gemeente verkort.

b. In den strijd der laatste jaren bleken de beginselen van Afscheiding en Doleantie met elkander in strijd, vooral in de beschouwing der Herv. Kerk. c. Bezwaar om alle Kerken in Doleantie voetstoots zonder eenig onderscheid voor zuivere Gereformeerde Kerken naar belijdenis en Kerkorde te erkennen.

d. Gebrek aan liefde onderling.

e. Bezwaar om voor Gereformerd te erkennen wat door voorgangers der doleerende Kerken in den laatsten tijd in het publiek is uitgesproken en geleerd omtrent de Wedergeboorte en den Heiligen Doop.

Dit is in hoofdzaak het historisch gedeelte van het rapport. Het is natuurlijk niet doenlijk op alle punten in te gaan. We willen enkele kantteekeningen bij dit gedeelte maken. In de eerste plaats lijkt het ons, dat deze historische beschouwingen veel van hun actualiteit hebben verloren. De verhouding van de Chr. Geref. Kerk en de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken wordt thans niet meer beheerscht door de beschouwing van de Hervormde Kerk. In de tweede plaats zou ik er op willen wijzen, dat er hier wel een verschil ligt ten aanzien van de verhouding van de algemeene en plaatselijke kerk. Bij de vrijmaking wordt, evenals in de dagen der Doleantie, weer sterk de nadruk gelegd op de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk. Iedere plaatselijke Kerk is een zelfstandige openbaring van het lichaam van Christus. Dit behoeft de eenheid niet te schaden. Want de eenheid ligt in Christus, die „tusschen de kandelaren wandelt”.

In de derde plaats willen wij er op wijzen, dat ook in de acte van Afscheiding geen onderscheid gemaakt wordt tusschen het individuele en het georganiseerde, zooals in dit rapport, waar deze acte spreekt van gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware gereformeerde lidmaten, en zich te willen vereenigen met elke op Gods onfeilbaar Woord gegronde vergadering aan wat plaatse God dezelve ook vereenigd heeft.

Tenslotte mogen wij er op wijzen, dat juist in den kring der vrijgemaakten men de beschouwingen van Dr Kuyper aan een ernstige critiek heeft onderworpen. Ik denk hierbij aan den arbeid van Prof. Greijdanus, Prof. Schilder en Ds Veenhof.

Naar het ons lijkt is het tweede, het leerstellig gedeelte van dit rapport van grooter betekenis, dan het eerste. In de leetuur van Chr. Geref. zijde, ik denk aan de brochure van Ds Janssen: Voor Waarheid en Recht en aan het boek van Prof. van der Schuit: Na vijf en twintig jaren, is m.i. op dat historische wel rijkelijk veel de nadruk gelegd. Het lijkt mij van groote waarde, dat in de Acta ook volledig is opgenomen een bezwaarschrift van C. Wortman, ouderling der Chr. Geref. Kerk, die het leerstellig gedeelte aan een ernstige critiek heeft onderworpen. Het pleit voor de Chr. Geref. broeders, dat zij in hun officiële acta aan zulk een bezwaarschrift plaats geven. Wij zullen eerst weer een overzicht van het rapport geven, daarna het bezwaarschrift van br. Wortman beschrijven om vervolgens bij dit gedeelte weer eenige kantteekeningen te maken.

Neede.

K. MEIMA.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

WEL PRINCIPIEEL PARTIJVORMING — GEEN POLITIEK SECTARISME, II.

Mijn bijdrage onder bovenstaanden titel in het no. van 30 Maart werd besloten met een reeks opmerkingen met conclusie, die tot inhoud hadden:

1. dat op allerlei terrein (waarvan met name het kerkelijke en het politieke werden genoemd) een grens moet worden afgebakend om aan te geven met wie men (nog wel) kan samen werken en met wie niet (meer).

2. dat de moeilijkheid is, aan te geven waar die grens precies ligt, dat aan den eenen kant dreigt de klip der leervrijheid, aan den anderen kant die van het sectarisme.

3. dat de ergste van die beiden is het sectarisme.

4. dat wij vrijgemaakten tegen het kerkelijke sectarisme zijn opgekomen, en juist in dien strijd ons hebben vrijgemaakt.

5. dat onze strijd tegen het sectarisme ons den plicht oplegt het sectarisme in eigen kring te vermijden en kerkelijk en op ander terrein, ook op het politieke, dat wij waar ons de mogelijkheid wordt gelaten gaarne dienen mede te helpen de grens ruim te trekken.

De Rec kritische gende dri den zin Woord en minder en erg. En z Ik zeg De derde beter kur gevaar te hetzij die tieke sect

Immere heid, bui neigdhel splitsting zijn er h De vad scherp zij de essent (geën „le lating een wijkende van de p essentialis voorbeeld Ook og in boven naast en e lijke, man Maar er v vallen. P duidelijk: historisch peeringen De positie

Het ga deze drie de laatst geboden e van het s En dan

N a s c eens, dat geloofsbel der eerst en zoo v dat het o die in de krachten uit deze n heid de n Leiding-g verschillig men bleek dwaasheid plaats te onderwijze een confl heeren he wijskracht ook perm loochening casus bel tische



BOND JEUGD

Onder Dordrecht leiders, le en Kl, Me land in h bijeen me organisati

Het Cor werd voor met als ta tot acties

Besloten uit te gev gadering

Verder die, naar te sluiten zijn en te Bondswel

In de n Leerdam zich niet moediging